FRANCKESCHE
STIFTUNGEN

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauin[a]e Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

De iustiniano. C. confirmando. Rubrica.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

Visual Library

additariuè. Secus quando proferť ab homine. vt in l. ſtichus, imò pamphilus. ff. de manumiſ. teſta. ideo ſi in ſententia iudicis reperitur abſoluimus Titium: imò condemnamus, cenſetur cõdem ratio: & non abſolutio ſecundùm Bal. primum enim verbũ abſoluimus non trahit ſecum executionem propter ſequens verbũ eodem contex. appoſitum. argu. in l. lecta. §. dicebam. ff. ſi certũ peta. Sed habetur pro appoſito poſtquam illico ab eo fuit receſſum: ſecus ſi ex interuallo. & de ſignificato huius dictionis vide vnam diſtinctionem quam ponit hic Barto.

De Iuſtiniano. C. confirmando. Rubrica.

1 Statutarij quando eliguntur ad reformationem ſtatutorum, non ſufficit primum mãdatum ad ualitudinem eorum quæ fecerunt: niſi etiam ſequatur confirmatio populi.
2 Tuitio reipublicæ fecit Romanos antiquitus præcellere & dominari cunctis nationibus, & in quo conſiſtat hæc tuitio reipu. & tria remp. Romanorum deſtruxerũt, & quæ ſint.
3 Milites quando præferantur doctoribus in ſeſsionibus & in acceſſu.
4 Si in ſtatutis nouis redactis in nouo uolumine non continetur quòd uetera ſint abolita, & accidat caſus qui non reperiatur deciſus per noua ſed per uetera ſic, & aliter quàm diſponat ius commune, quod decidatur ſecundum uetera.
Allegans leges correctas quando incidat in crimen falſi. remiſsiuè.
5 Per nouam legem uel ſtatutum non cenſentur reuocata priuilegia conceſſa ſingularibus perſonis etiam non comprehenſa in corpore iuris uel ſtatutorum & quid ſi addatur clauſula non obſtante quocunque priuilegio.
6 Priuilegia non poſſunt reuocari per concedentem quando concedens aliquid percepit, uel conceſsit per uiam contractus.
7 Conceſsiones ſi non fuerunt factæ per uiam priuilegij, ſed per uiam iuris communis obſeruandi, tunc per legem contrariam uel ſtatutum cenſeretur reuocatum reſcriptũ ſicut & ipſum ius commune.
8 Si aliquod ſtatutum continet idem quod ius commune, an correcto iure communi cenſeatur correctum etiam ſtatutum.
9 Materia indictionis. remiſsiuè.
Si notarius non ponit indictionem in inſtrumento, non ualet inſtrumentum: ſed ſi ponit & falſam, non uitiatur ex falſitate: ſed debet corrigi ex appoſitione anni domini.

LEX vnica.

Ex præcepto. Iſta fuit epiſtola directa ad prefectũ pretorij poſtquam viri de quibus in præcedenti dictum eſt, opus ei commiſſum expleuerunt. per quod Imperator confirmat codicem nouiter factum per
1 illos, & mandat ipſum publicari & ſeruari. † Et ſic no. quando eliguntur ſtatutarij ad reformationem ſtatutorum, q non ſufficit hoc primum mãdatum ad valitudinem eorum quæ fecerũt: niſi etiam ſequatur confirmatio populi. & ita de facto ſeruatur,
2 quia in fine voluminis ponitur confirmatio. † Item no. in prin. quiã fuit illud quod Romanos fecit antiquitus pręcellere & dominari cũctis nationibus, ſcilicet tuitio rei publicæ: quouſq; em̃ rempublicam magis dilexerunt quàm priuatam, creuerunt etiã in priuata & publicata. poſtquam autem animum conuerterunt ad ipſa commoda, perdiderunt vtranq;: vnde dicitur quod tria fuerunt quæ rem publicã Roma. deſtruxerunt, ſcilicet amor priuati commodi: occultum odium, & iuuenile conſilium: quæ (vt narrat Tullius) rem publicam labefactauerunt frequenter: quæ per ſenes fuit reſtituta. Item no. in quo conſiſtit hæc tuitio reipublicæ, ſcilicet in duobus. vt in diſciplina militari, & diſciplina legali. Ideo omnis reſpublica pro ſui conſeruatione habet his duobus eſſe munita: ſcilicet gentibus armorum, & obſeruatione le-
3 gum & ſtatutorum: aliàs diu durare non poteſt. † Itẽ ex eo q hic
a præmittit arma & diſciplinam militarem colligit Bal. q[a] milites præferuntur doctoribus in ſeſsionibus & in acceſſu. de quo tñ penes alios diſputatur. intellige tamen cæteris paribus. nam poſſet eſſe doctor antiquior & famoſus, qui præferretur nouo mili-
4 ti: & ita de facto ſeruari videmus. † No. in ver. hunc igitur. dum prohibet allegari veteres. C. ad quæſtionem quam vidi de facto: quia in ciuitate Senarum fuerunt facta noua ſtatuta & redacta in nouo volumine, nec ibi continebatur q vetera eſſent abolita, acciderat vnus caſus qui non reperiebatur deciſus per noua ſtatuta: ſed per vetera, ſic aliter quã diſponeret ius cõmune. dubita-
b batur an & qualiter deberet decidi an ſecundum vetera, [b] an ſecundum ius commune. Et iſte tex. facit ad cõtrarium ſenſum q ſecundum vtera: poſtquam expreſsè non fuerunt ſublata. & ita conſului. No. tex. ibi. [falſi criminis.] q allegans leges correctas incidit in crimen falſi: quod quando ſit verum. dic vt no. in c. no-
5 uit. de iudi. ſuper ver. quicunq;. & per Bar. in l. fi. ff. de falſi. † Vl-
c timò [c] ſemper allegatur. §. [ſi quæ verò pragmaticæ ſanctiones.] q per nouam legem vel ſtatutum non cenſentur reuocata priuilegia conceſſa ſingularibus perſonis, & nõ comprehenſa in corpore iuris vel ſtatutorum. cõ cor. j. de ſilentiarijs. l. decurionibus. lib. xij. & no. in c. j. in gloſ. antepe. de capel. mona. lib. vj. & per Archi. in c. renouantes. xxij. diſtin. & hoc quando lex noua vel ſtatutum non continet clauſulam non obſtante quocunq; priuilegio. Nam & tunc etiam ſi eſſent clauſa in corpore iuris vel ſtatutorum, non cenſentur reuocata, ſi autem continerentur, illa clauſa, tunc cẽſerentur reuocata illa quę non erant clauſa in corpore iuris. Sed illa quę non erant clauſa ſecus: hoc voluit glo. in l. hęres abſens in prin. ff. de iudi. & in aut. qua in prouincia. C. vbi de cri.
6 agi opor. quod eſt notãdum † tunc aũt poſſunt reuocari priuilegia per concedentem: licet ex eis fuerit ius quæſitum quando cõcedens pro eis nihil percepit: quia tunc ipſe non eſt obligatus ad perſeuerandum poſtquam conceſsit per viam gratiæ. Si autem aliquid percepiſſet vel conceſsiſſet per viam contractus, ſecus. Ita tenuit Bal. cum Nico. Mat. in l. qui ſe patris. circa medium. j. vnde libe. vbi omnino vide. & etiam not.
7 Ioan. An. in c. peruenit. de immu. ecc. † Sed ſi conceſsiones non fuiſſent factæ per viã priuilegij, ſed per viam iuris communis obſeruandi: tunc per l. contrariam vel ſtatutũ cẽſeretur reuocatum tale reſcriptum ſicut & ipſum ius commune: vt eſt caſus hic in
8 ver. [ſi verò pro certis.] ſecũdum glo. † Et ſic videtur hic caſus de eo quod determinat glo. in c. j. de conſti. lib. vj. q ſi aliquod ſtatutum continens idem quod ius cõmune, correcto iure communi non cenſeretur correctum etiam ſtatutum. nec ob. ille tex. quia debet intelligi quando non cõtinebat idem quod ius commune. & ex hoc ſequiť q tale ſtatutum continens idem quod ius commune nõ cenſetur ſtatutum, ſed ius cõmune. contrarium tñ videtur tenere Bar. in l. j. §. j. ff. ad leg. fal. contra quem fortiter facit iſte tex. qui videtur probare illam gloſſ.
9 † Vltimò no. hic vltimã glo. de materia indictionis, quæ colligitur ex nonis & calendis de qua vide per glo. in l. cum biſſextus. de ver. ſigni. & §. data. vj. lib. decre. Et dicit Dy. cõſulendo notabiliter q ſi notarius nõ
d ponit indictionem, [d] non valet inſtrumentũ tanquam habens formã, ſed ſi ponit, & ponit falſam, valet: & non vitiatur ex falſitate, & debet corrigi ex appoſitione anni domini ex quo põt apparere vera indictio quæ tunc currebat & potius præſumitur erratum in indictione quã in annis domini: cum illi ſint magis noti. pro quo facit quod no. Inno. in c. qualiter de accu. facit etiam in ratione ſui. l. qui habebat, de regu. iur. & per Barto. in l. ſi librarius. eo. titu. per Guli. de Cug. in l. Imperator. de ſtatu hominum.

[...]ritate hui⁹ deciſiõis Pau. de Ca. hic vide per Alex. cõſi. xc. co. pe. in j. vo. reperio in cõſi. cxix. in ij. vol. & in l. iudex poſtea quã. ff. de re iu. p Fel. nouiſsimè in c. qualiter & qñ el ij. col. xvj. de recu. ver. fallit ſecundò. Cur.

a Qñ aũt cõtrà doctor militi & in quibus actibus pręferať vide p do. Signorel. Medio. in cõſi. inci. in noïe dñi amẽ. vtrum doctor &c. & vide in l. j. de offi. vica. & in l. fi. de teſt. mili. Et quæ ſint doctorũ priuilegia vide per Lu. Ro. & Bal. in auť. habita. C. ne fil. pro pa. & Galeaul. in repe. l. Centurio. de vulga. & pupillari. ff.

b Vetera. adde quòd hãc deciſionem dicit notabilẽ Alexan. de Imo. in l. fi. ff. de falc. in apo. ad Bar. & vide Bal. hic Frã. Cur.

c Vltimò. adde tu circa hãc q. ea quæ ponit ipſe idem Pau. de Ca. i cõſi. cxlvj. inci. ſup primo dubio. ſecundũ noui. impreſſionem Franciſ. Cur.

d Nõ ponit indictionẽ. Adde doc. in c. inter dilectos. de fi. inſtru. maximè p Feli. & in c. j. eo. ti. p Ioã. An. in daia ſexti per Bar. i l. ſi noïanim. ff. de cõdi. & demõ. & ibi Imo. & Mo. Bal. i d. l. Imperator. & i l. cũ pponeret. ff. de le. ij. & p Ang. i auť. vt prepona[ť] no. ipera. in prin. & adde q Bal. in d. c. inter dilectos. dicit q ſi notarius dimiſit in inſtro ſpatiũ indictionis, q inſtrm nõ vitiať. & vide in materia Lu. Ro. in ſuo cõſi. ccxxvj. & adde q valet cõſuetudo q nõ apponať indictio vt in c. cũ dilect⁹. extra de fi. inſt. & talis cõſuetudo pbať ſi pducũtur ſex vł octo inſtrumẽta i loco vbi viget cõſuetudo cõfecta. dictum eſt ſingulare Bal. in l. fi. in fin. j. ad velle. & dicit Abb. in cõſi. ſuo. liiij. Cur.

De ſumma trini. & fide catho. Rubrica.

1 Iuſtitia quid ſit, & quæ ſunt præcepta iuris.
Quõ religio ſit potior pars iuſtitiæ, & quare iſta religio non poſsit haberi ſine fide.
2 Laici non tenentur ſcire articulos fidei explicitè, ſed ſufficit q implicitè credant illud quod credit ſancta mater eccleſia.
3 Presbyteri habentes curam animarum tenentur ſcire explicitè ſingulos articulos fidei, & intelligere quæ habentur in ſymbolo apoſtolorum credo in Deum, & in ſymbolo Athanaſij, quod incipit, quicunque uult ſaluus eſſe.
4 Epiſcopi & prælati tenentur etiam ſcire & reddere rationem de ſingulis, licet non ex improuiſo: ſed cum præmeditatione & conſilio.

Veniamus primò ad expoſitionē rubri.
Super gl. rubricę. dic ꝙ ponit tres cōtinua-
tiones. quarū prima cōcernit ſecūdā par-
tem rubricę: dum dicit de fide catholica. So
cūdò concernit primā dum dicit de ſum-
ma trinitate. Tertia pōt dici qd' concernat
1 vtrāq;. Sed † circa primā. partem quæro vbi
tractat Imperator de iuſtitia in hoc volu-
mine, cū in eo nō contineatur titulus de iu
ſti. & iur. Reſpondeo in toto volumine in
quo continetur ius credo ꝙ fundatur in iu
ſtitia. l. j. in prin. ff. de iuſti. & iu. Eò quia eſt
a præceptum iuris honeſtè viuere:[a] alterū nō
lædere: & ius ſuū vnicuiq; tribuere & iuſti
b tia dicitur conſtans [b] & perpetua volūtas
ius ſuū vnicuiq; tribuens: & ſic præceptū
iuris concordat cū ſubſtantia iuſtitiæ: quæ
colligitur ex diffinitione. Item quæro quo-
c modo religio[c] ſit potior pars iuſtitiæ? Re-
ſpondeo religio (prout hîc ſumitur) nihil
aliud eſt quam cultus diuinus, & iſte cul-
tus debetur deo: quia ad nihil aliud eſt fe-
cit homines niſi vt ipſum colerent: & ſuis
meritis acquirerent regnum dei. Sed iuſti-
tiæ præcipuum præceptum eſt vnicuique
tribuere quod ſuū eſt: & ſic non ſolùm ho-
minibus, ſed deo. Sed iſta religio & cultus
debeţ deo: ergo eſt pars præcipua iuſtitiæ.
Tertiò, quæro quare iſta religio non poſsit
haberi ſine fide? Reſpondeo, quia qui co-
lunt deū & nō habēt fidē chriſtianā & nō
intrant per oſtium: ideo fures ſunt & latro
nes. vt dicit euāgeliū. Fides ergo chriſtiana
eſt fundamentū diuini cultus. † Vltimò di
cit Inn. extrà co. ti. c. firmiter. ꝙ laici nō tenē
tur ſcire articulos fidei explicitè, ſed ſuffi-
cit ꝙ implicitè credant illud ꝙ credit ſan-
cta mater eccleſia, & ideo ſi aliquis errore
ductus crederet ꝙ pater eſſet maior filio in
trinitate: vel qd' eſſent tres perſonæ & tres
ſubſtantiæ, vel ꝙ deus eſſet corporeus, &
ſederet in trono ſicut Papa & Imperator,
nō propterea eſſet hæreticus: ſi pertinaciter
hoc non defenderet nec peccaret mortali-
3 ter: dummodo ſit paratus corrigere. † preſ-
byteri verò habentes curā animarū tenen-
tur ſcire explicitè ſingulos articulos fidei,
& intelligere quæ habentur in ſymbolo
apoſtolorū credo in Deum. & in ſymbolo
Athanaſij quod incipit, quicunq; vult ſal-
4 uus eſſe † Epiſcopi aūt & prælati tenentur
etiam ſcire & reddere rationem de ſingu-
lis: licet non ex improuiſo. ſed cum præme
ditatione & conſilio.

1 *☞ Cunctos populos regit Imperator: cū ſit mūdi dominus.*
2 *Relatiuum qui quando ponatur demonſtratiuè uel declaratiuè, & quando reſtrictiuè.*
3 *Verbū uolo quid importet, & quando inducat diſpoſitionē.*
4 *Fides & religio qualiter ſint diuerſa.*
5 *Imperium romanum eſt à Deo.*
6 *Quando poſsit quis ex eodem delicto pluribus pœnis puniri.*
7 *Si una pœna eſſet impoſita in foro pœnitentiali à confeſſore: non tolleretur alia pœna imponenda in foro iudiciali eccleſiaſtico uel ſeculari.*
8 *Si una eſſet impoſita in foro eccleſiaſtico iudiciali, an poſsit alia imponi in curia ſeculari. & nume. 9.*
9 *Excommunicatio dicitur pœna medicinalis.*
10 *Bononienſis quando poſsit conueniri Mutinæ.*
11 *Quòd tunc debeant ſeruari ſtatuta Mutinæ in concernentibus litis ordinationem.*
12 *Vſuræ an hodie ſint prohibitæ de iure ciuili, & quando poſsint peti. & nu. 14.*
13 *Statutum quòd uxori paſſæ moram in reſtitutione dotis debeantur uſuræ pro centenario quolibet anno: quare ualeat ſeu tolleretur.*
14 *An ualeat diſpoſitio teſtatoris quòd hæres qui fuit in mora ſoluendi legatū ſoluat pro quolibet centum pro uſuris.*
15 *Hæretici quòd ſint infames, & an puniantur. & quid in periuro. & nu. 16. & 18.*
16 *Infamia iuris dicitur illa quæ infertur ab ipſa lege: & infertur aliquando ipſo facto ſine alia condemnatione. & an repellat à dignitate, & ab honore, omni officio publico, & à teſtimonio.*
17 *Quid in infamia facti, & quæ ſit.*

LEX I.

1 CVnctos populos. † Subditi Roma
no Imperio de-
bent ſeruare fidem chriſtianam, vt credant Deū
eſſe trium, & vnum, ſcilicet trinum in perſonis,
vnū in ſubſtantia ſub pari maieſtate. Et qui hoc
faciunt, vocantur chriſtiani, & ſerui denominantur ab ipſo do-
mino: quia autem faciunt contrarium, vocantur hęretici & ſunt
infames: & puniuntur non ſolùm à deo in alio ſeculo, ſed etiam
ab homine, id eſt à magiſtratu imperiali in hoc ſeculo: & pœna
temporali. hoc dicit in effectu. Et gloſ. diuiditur in tres partes &
tu ſubdiuide primam in duas. Quia primò tradit fidem chriſtia
nam implicitè. vſq; ibi: [Ideoq;.] ſecunda explicitè ſecundùm
2 Bar. † In tex. ibi: [quos.] ſupple cunctos. quod eſt circa. nam cū-
d ctos populos regit Imperator: cum ſit mundi dominus.[d] vt l. de-
precatio. ff. ad leg. Rho. de iact. ponitur ergo illud relatiuum de-
monſtratiuè vel declaratiuè, non autē reſtrictiuè quoniam adij-
citur generalitati iſtud quod congruit cuilibet ſpeciei contentæ
ſub genere. vt l. omnes populi. ff. de iuſti. & iure. Sed ſi non con-
grueret cuilibet ſpeciei, tunc appoſitum ſine copula poneretur
reſtrictiuè. vt in l. ea tamen adiectio. de leg. iij. vel dic ſecundùm
Pe. & Cy. ꝙ ponitur reſtrictiuè quod licet de iure omnes regat,
de facto tamen non omnes: & illis non intelligit hanc l. dare, ne
fiat ludibrio. in l. ſi prætor. ff. de iudi. Et quia non merentur legū
laqueis innodari. Bar. autem tenet contrarium, quia ſequeretur
inconueniens quod eſſent melioris conditionis quàm alij. argu.
in l. Seruius. ff. quod vi aut clam. Item ſequeretur ꝙ leges impe-
riales non ligarent Florentinos & alios qui Imperatorem non
e recognoſcunt.[e] ſed tamen contrariū ſeruari videmus quia viuūt
3 legibus Imperialibus: tene ergo præcedentem expoſitionē. † In
tex. ibi: [volumus.] dic hic quidam habent vnam gloſ. qui fuit
Fran. Accur. quæ ſupplet tex. & mandamus: quia verbum volu
f mus[f] diſpoſitionem non importat, ſed potius enunciationem: vt
no. in l. ſerui electione. in prin. de lega. j. quia ſi dico volo eligere:
non ſequitur tamen eligo. vt ibi notaţ. & ſic ſine dicta ſuppletio
ne iſta nō eſſent dicenda. l. quia omnis. l. aut prohibet. aut permit
tit &c. vt l. legis virtus. ff. de legi. & nullum iſtorum videtur face
re: ſed certè iſta ſuppletio non eſt neceſſaria. quia quando iſtud
verbum profertur à legiſlatore, neceſsitatem importat. quia qd'
principi placuit. l. habet vigorem: vt l. j. ff. de conſti. princi. & hoc
voluit glo. ſuper verbo, & dic ꝙ religio. ver. Item ex eo. Et hinc
ſumpta occaſione Bar. tractat hic de ſignificato huius verbi vo-
lo. & ponit vnam lōgam diſtinctionem. ad quam ſemper remit-
titur. ſed re vera ponit plura membra quæ expediat. Et inducit
quandam concluſionem in mente legentium, dic ergo breuius
ꝙ per ſeipſum nihil importat, ſed cum adiuncto. tunc aut adiun
gitur aliquid per nomen certum & determinatū, & tunc impor
tat diſpoſitionem. vt ſi quis dicat volo talem hæreditatem, vide-
tur eam adire: vel ſi dicat volo ſtichum videtur ipſum eligere: ſi
legata erat ſibi optio ſeruorum ſecundùm Bar. & Bal. quia alia
interpretatio hic nō cadit: in hoc ſuſpenſio in futurum. ſi autem
adiungatur verbum infinitum quod habet tractum in futurum,
tunc aut illud quod ſignificatur per infinitū non conſiſtit in me
ra voluntate loquentis, ſed in facto vel voluntate alterius, & tūc
non inducit diſpoſitionem ſed enunciationē: vt ſi quis dicat vo-
lo aſcendere arborem, non ſequitur ergo aſcendo: vel volo ven-
dere, ergo vendo. vt habetur in l. in vendentis. j. de contrahenda
emp. Si autem dependet ex ſola voluntate loquentis, tunc omiſ
ſa diſtinctione Bar. qui facit differentiam inter vltimas volunta
tes quæ habent dependentiam in futurum, & actus inter viuos.
dic quod in vtriſq; diſtinguendum eſt ꝙ aut profertur delibera
to modo iſtud verbum, & inducit diſpoſitionem. vnde ſi voca-
tis teſtibus & notario quis dicat volo talem inſtituere, vel tali le
gare, perinde eſt ac ſi dixiſſet inſtituo vel lego. & hic eſt caſus in
l. Pamphilo. §. propoſitum. dè lega. iij. Idem in actibus inter vi-
uos ſi aſsignato termino ad inſtantiam ſubſtituti ad adeundum
vel repudiandum, vel ad eligendum aliquis diceret volo adire,
vel volo eligere, talē: tunc perinde eſt ac ſi dixiſſet adeo, vel eli-
go. per

a ❡ Honeſtè viuere. ad de inſt. de iu. & iu.
b ❡ Dicitur cōſtās. adde gl. in verſ. iuſtitia in c. forus. de ver. ſign.
c ❡ Religio. Adde tu ꝙ modis capiaţ religio. et dic vt p Car. in cle. j. in iiij. no. poſt gl. ibi de teſti. et addē ꝙ quilibet cōtinēs. voluptates pōt dici religioſus, ſcd'm Io. fa. hic et Imperator dr̄ religioſus. l. vnū ex familia. §. fi. ff. de leg. ij. & in proœ. inſti. et adde ꝙ religio mūda & immaculata, apud deū & patrem ſecūdū Ia. eſt. viſitare pupillos & viduas in tribulatiōe eorū, & immaculatū ſe cuſtodire in hoc ſeculo Fran. Cur.
d ❡ Mundi dñs. vide hic p Mod. & vltra adducta p ipſos ad de Car. in cō. cxxv. co. ij. et dñm Bar. ſoci. in cō. clxxxj. col. iij. ver. aliquādo. & quartò. & ibi ꝙ nō tñ dr̄ eſſe dñs rerum particulariū. et vide eū dē Sozi. in cō. cclxxv. co. v. ver. pterea, vbi ꝙ ei⁹ poteſtas nō poteſt p Papā ſupprimi. et adde an & quā imperialis poteſtas ſubordineţ Papæ p Car. in cō. cliiij. co. ij. & an imperiū depēdeat ab eccleſia. vid p Are. in ſuo cō lvij. & pdictis adde etiā Bar. in l. ſi duas §. grāmatici. ff. d excu. tu. et ibi Ale. et in cō. xciij. iiij. vol. & Car. in cle. ij. §. vt illud. de re iu. & ſic tāq; dñs poteſt vniuerſum mūdū ab alio occupatū vēdicare. & tenet ēt Bar. in l. ij. C. in qbus cau. col. li. xj. et in extrauā. ad repri. in ver. toti⁹. Frā. Cur.
e ❡ Nō cognoſcūt. Adde do. & maximè Car. Ale. in rep. c. per venerabilē, qui filii ſint legi.
f ❡ Volum⁹. Add gl. fi. in cle. vni. de rerū p mu. gl. in ver. volum⁹ in cle. vnica de offi. vic. Abb. in c. ex ratiōe in vl. no. d appe. Car. zaba. in c. de rectorib⁹. in j. no de cle. ægr.

go.per id quod idem Bar.no.in l.ſed ſi ante.ff. ad Treb.l. ſi quis
ſuus.de iure deli.ſed ſi non profertur deliberatè, diſpoſitionem
non inducit:ſed enunciationem in futurum. & ita no.in l. ſerui
electione.de leg.j.per glo.& Bar. † In tex.ibi:[religione.]id eſt
4 diuino cultu.qui conſiſtit inter viuos:puta genu flectendo, ma-
nus ad cælum leuando:& ſimilibus:& quę cerimonię dicuntur.
quaſi cerimonię quia ſunt acceptę Deo:& fundantur in fide de
qua j.Et ita intellige glo.ſuper verbo.[quã,id eſt qualem.]dum
dicit q religio curam cerimoniamq; nobis affert.dum autẽ gloſ.
exponit religionem,id eſt fidem:non placet expoſitio.quia fides
eſt fundamentum & religio eſt ſequela: & ſic ſunt diuerſa. In
tex.ibi:[pontificem damnoſum.] dic q fuit Papa tempore Gra
tiani principis:cuius fuit hęc lex.& eius tempore facta fuit ſecũ
da ſynodus generalis,ſcilicet Conſtantinopolitana.de qua j.eo.
l.nemo clericus.& habetur xvj.diſtin.c.ſynodus.& fuit ſanctus,
quia in cathalogo ſanctorum,& fuit hiſpanus, & eius tempore
fuit ſchiſma: licet ipſe obtinuerit contra collectum in concilio
generali, & fuit accuſatus de adulterio, & ſe purgauit.xlvj.di-
ſtinctio.manu clericorum, & liberatus eſt, & accuſatores deie-
5 cti.vt legitur in eius legenda. † In fi.l.ibi:[quem ex cæleſti arbi
trio.] dic notanter hic q Imperium Romanorum eſt à Deo. vt
in authenti.de non alie.§.ſi minus. facit j.de muriſegu.l. antepe-
6 nultima.lib.x.de ſtu.lib.vr.Roma.l.j.† Item no.quem puniri ex
eodem delicto pluribus pœnis & hoc quando imponuntur per
eandem l.copulatiuè, ſi autem alternatiuè, ſufficit vnam quam
iudex elegerit.vt j.de ſerui.fugi.l.ſi fugitiui.cum l.ſeq.Idem ſi di
uerſis legibus qualitercunq;,vt in l.ſenatus.ff.de adulte.quia nõ
debet quis ex eodem delicto pluribus legibus reus fieri. & ibi
habetur.& vide Bar.in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui
no.infa.& hæc procedunt quando omnes per iudicem imponũ
tur authoritate.l.ſed ſi vna imponeretur per l.ipſo iure altera per
iudicem. poſſent concurrere etiam ex diuerſis legibus. vt l.non
poterit.ff.de fur. vt infamia cum pœna corporali, vel pecunia-
ria.Item hæc procedunt quando quæritur an in eodem foro ci-
7 uili poſſent plures imponi.†Sed ſi vna eſſet impoſita in foro pœ
nitentiali à confeſſore,quantumcunq; eſſet magna, non tollere-
tur alia pœna imponenda in foro iudiciali eccleſiaſtico vel ſecu
8 lari.gloſ.eſt nota.in c.gaudemus.extrà de diuor.† Quid ergo ſi
a vna eſſet impoſita in foro eccleſiaſtico[a] iudiciali,vt per vicarium
epiſcopi:& quæreretur an alia poſſet imponi in curia ſeculari,
diſtinguitur an fuerit impoſita per vicarium, & tunc non eſſet
9 terminus pœnæ.†vt excommunicatio quæ dicitur pœna.[b] xj.q.
b iij.c.nemo epiſcoporum.& no.in c.ij.de conſti.lib. vj. in nouel-
la.non tamen imponitur ad puniendum, ſed ad emendandum,
c vnde dicitur medicinalis.[c] vt in c.j. de ſenten. excommu. lib.vj.
tunc illa non obſtante poſſet puniri à iudice ſeculari alia pœna
pecuniaria vel corporali.vt j.de ſac.ſanc.eccle.l.placet.in fin. &
ibi per Iaco.But.& Bal.ſed ſi eſſet terminus pœnæ: quia impo-
ſita ad puniendum,tunc aut fuit congruenter punitus,& nõ de
bet iterum puniri à ſeculari: aut non, & tunc ſecus: vt no.in c.at
ſi clerici.de iudi.& per Bal.hic ad quod vide omnino quod not.
per Modernos,ſcilicet Anto.de But.in c.j.in fin.de offi.ordi. &
idem ſi ab vno iudice ſeculari fuiſſet homicida punitus pecunia
riter à iudice domicilij:quia non eſt congrua pœna poſſet à iudi
ce loci decapitari.ita dicit Ange.fuiſſe conſultum Peruſij,& ſer
uatum in l.ſi vacantia.de bo. vacan.lib.x.C.in repe. quam fecit
10 de illa l. † In glo.j.quæ incipit:[argumentum.]dic quæ glo.fuit
additio.oppo.cõtra eam:quia præſupponit vnum falſum quòd
Bononien.poſsit conueniri Mutinæ contra l.iuris ordinem. de
iuriſdictione omnium iudicum.j.vbi actor debet ſequi forũ rei.
Solutio.intellige tribus concurrentibus, q conueniatur ratione
contractus vel quaſi ibi celebrati, ex quibus ſortitur forum.d.l.
iuris ordinem.& l.hæres abſens.§.j.ff.de iudi. Item q ibi reperia
tur.aliàs ſecus,vt in c.Romana.§.contrahentes. de foro compe.
lib.vj.Item q non tanquam aduena vel peregrinus ſtatim receſ
11 ſurus vt in d.l.hæres abſens.§.j. † Item adhuc oppo.contra glo.
q debeant ſeruari ſtatuta Mutinenſia.vt l.iij.in fi.ff.de teſti.& l.
cum clericis.j.de epiſco.& cleri.Solu. verum eſt in ſtatutis con-
cernentibus litis ordinationem: & iſta gloſ. debet intelligi in his
quæ concernunt litis deciſionem.Sed adhuc tertiò oppo.quia ſi
contractus fuit ibi celebratus,adhuc de ipſo debet iudicari ſecũ
dum ſtatuta mutinenſia.per l.ſi fundus.ff.de euict.Solu.verum

eſt ſi ſtatutũ loqueretur de ipſo contractu: a
puta quod in quolibet contractu ſeruetur
talis ſolennitas, vel q non ſit neceſſaria, li-
cet requiratur de iure communi.nam tunc
ſtatutum ligat & afficit contractum ibi ce-
lebratum licet per forenſes: quia talis con-
tractus dicitur ibi naſci vbi naſcitur & ſi-
cut perſona ratione originis ligatur à ſtatu
tis loci originis,ita & actus.Sed iſta glo.de
bet intelligi quando ſtatutum diſponit cir-
ca perſonas:puta q pupillus minor decen-
nio poſsit obligari ciuiliter & naturaliter ſi
ne tutore.nam tale ſtatutum mutinenſe nõ
obligaret pupillum Bono.ibi contrahentẽ: b
nec poſſet eius perſonam legitimare. per l.
j.in fi.& ibi no.per Bar.de tuto.& cura. da.
ab his. quod etiam tenet Bar. in hac l. quia
ceſſat ratio de qua ſ. Cętera circa materiam
ſtatutorum vide hic plenè per Bar.qui tra-
ctat de effectu ſtatutorum ad quod porri-
gantur,& in duobus conſiſtit articulis,ſci-
licet an porrigant effectum ſuum ad foren
ſes ibi contrahentes,delinquentes, litigan-
tes, vel teſtantes. ſecundus eſt econuerſo: c
an porrigant effectum ad ſubditum extra
territorium contrahentem & delinquentẽ,
litigantem,vel etiam teſtantem,& quilibet
iſtorum habet ſub ſe plures alios.ſed in l.o- d
mnes populi.ff.de iuſtitia & iure. tractatur
alia materia quæ poſsint condere ſtatuta,
ſuper quibus, & de ipſorum interpretatio-
12 ne. † In glo.quæ incipit: [ex hoc quod hic
&c.] dic duo facit.nam primò inducit iſtũ
tex. ad quæſtionem de qua plurimùm du-
bitatur.vtrum hodie vſuræ ſunt prohibitæ
de iure ciuili, nam de iure diuino & cano-
nico clarum eſt q ſic tam olim quàm ho-
d die.Item de iure ciuili[d] ante Imperatores ca
tholicos:clarum eſt q non erant prohibitæ:
vt in titu.de vſu.ff.& C. vſq; tamen ad cer-
tum modum.vt in l.eos.j.de vſu.ſed eſt du
bium poſt Imperatores catholicos. de quo
etiam diſputatur in authẽ.ad hæc.j. de vſu.
Et inducit gloſ.hanc l.q ſint prohibitæ: cũ
velit hic Imperator debere ſeruare fidem
quàm docuit beatus Petrus apoſtolus: ſed
beatus Petrus docuit Romanos ius diui-
num ſeruare:quod habetur in pſalmis & in
Euangelijs:ſed illo iure ſunt prohibitæ: er-
go & per iſtam l.quicquid continetur in il- e
lo iure ad quod ſit relatio per hanc legem
videtur contineri in hac l.argu. in l. aſſe to-
to.ff.de hæredi. inſti. & l.ſi ita ſcripſero. de
condi.& demon. Ita debes aptare argumẽ.
gloſſ. aliàs ineptè loqueretur. Item inducit
hic gloſ.tex.nouiorem Iuſtiniani.in authentica de eccle.titu.vbi
e dicitur quòd leges debent imitari ſacros canones.[e] ſed in ſacris
canonibus vſurę ſunt prohibitę ergo &c.per eandem rationem.
contrarium tamen ſentit glo.quia Iuſtinianus fecit titu.in authẽ
tica de neu.vſu. Et ad hanc legem & ad aliam de qua ſ. reſpon
de vt in gloſ.quòd hæc loquitur quantùm ad fidem & eius arti-
culos,non quantum ad alia. Item in ſacris canonibus qui haben
tur in quatuor conſilijs primis & principalibus,ſcilicet Niceno,
Conſtantinopolitano,Epheſino,& Calcedonenſi.de quibus in-
frà eodem.l.nemo.& xv.diſtinctio.c. canones non prohibentur
vſuræ:niſi in clericis.xiiij.qõ.iij.c.quoniam multi.de illis autem
canonibus intelligitur tex.in authenti.de eccle. titu.non de alijs
factis pòſt in quibus prohibetur etiam laicis. & iſtam partem vi
detur tenere Ioan. An.in regula peccatum in mercu. vbi pleniſ
ſimè de hac materia.dicit tamen quod iura ciuilia non prohibẽt
vſuras,nec permittunt:ſed tolerant: & ſic non aufert malitia ea-
rum peccatum, ſed duntaxat pœnam quæ veniret imponenda

a ¶In foro eccleſiaſti-
co. Adde gloſ. & ibi
docto. in c. felicis.de
pœnis.lib.vj.gloſ. in
c.at ſi clerici. de iudi.
Per.de Ancha. in re-
gula ea quę de regu.
iuris. lib. vj. in ix.q.
Ioã.de Imo.in c.j. de
offi.ordina. Ioan. de
Ana.in c.qualiter.el
ij.de accu in vij. col.
Bal.in l.placet.C.de
ſac.ſan.eccle. & in l.
nullum.C. de teſtib.
Ang.in l.ſi vacantia.
C.de bon.vac.lib.x.

b ¶Quæ dicitur pœ-
na. Adde eſt etiam
nunc Ro.epiſcopi,vt
eſt glo.in c.corripian
tur.xxiiij. q.iij. Car.
in c.quanto. in ix. q.
de offi.ordi. & quan
do excõmunicatio
dicatur pœna, & qñ
medicina, per doct.
maximè per Abba.
& Feli.in c.j. de ſen-
ten.excommu. Cur.

c ¶Dicitur medicina
lis. Adde glo. in c.no
tandum.xxij.qõ.iij.
Abba. in c. non du-
bium. in vj. colum.
de ſentẽ. excommu.

d ¶De iure ciuili. Ad-
de Ioan.An.in regu-
la peccatum. de reg.
iur. lib.vj. in mercu.
Abb.in c.cum ſit ge-
nerale.in ix. colũ. de
foro compe.Ang.cõ
ſilio ccxix.inci.arbi-
tror dictã litem Lu-
do.Roma.conſi.ccc
cxvij.incipi. In caſu
propoſitæ conſulta-
tionis.Per.de Anch.
conſi.xxviij.incipiẽ.
In quęſtiõe quę ver
titur.Cardi. in conſi.
lxxviij.incip. amice
& maior honorãde.
& per Alex.de Imo.
in conſi.xlix.in j. &
ij.colum.in iiij.volu.
& do. Maria.Soci.in
ſuo conſi.ij.incip. ſe-
quendo ordinem, co
lum.iij.ver.circa ter-
tiam vbi quod omni
iure ſunt prohibitæ.
Franciſcus Curtius.

e ¶Sacros canones.
Adde c.clerici.de iu-
di.c.vlti.de ſecun.nu
ptijs.c.j. de noui ope
ris nunciatione, &
gloſ.ſummæ x.diſti.

temporaliter & in hoc ſeculo:certè imò vi-
detur permittere:quia dat robur ſtipulatio
ni vſurarum quod non fieret ex ſola tolerā
tia.Ia.butr.& Bar.dicunt ꝙ de mente iuris
ciuilis eſt permittere vſuras ad euitationē
maioris mali:ſed nō eſt de poteſtate ipſius:
quia in his quæ concernunt præiudicium
animæ leges contrariæ canonibus vel iuri
diuino nō valent,& iam factę corriguntur
per ius canonicum,vt no.in c.ij.de reg.iu.
13 lib.vj.per glo.† & hoc appareat ſecundum
Bal.non valere ſtatuta terrarū quod vxori
paſſæ moram in reſtitutione dotis debean
tur vſuræ pro centenario quolibet anno
prout eſt in hac vrbe Paduana:quia ſi non
valēt leges imperiales multominus ſtatuta
quæ ab eis ſumunt robur.De iſta quæſtio.
dixi in l.Titia.ff.de ſol.vbi facio etiā iſtud
arg.quod hic & induco aliam rationem:
quia toleratur tale ſtatutum fauore mulie-
rum,ne inducantur ad meretricādum: vel
ſimilia faciendum cum ea dos ſit eius pro-
14 prium patrimonium.† & eodem modo nō
valet diſpoſitio teſtatoris quod hæres qui
tardauit ſoluere legatum,ſoluat pro quoli-
bet tantum pro vſuris.vt not.Bart.in l.ij.ff.
a de his quæ pœn.no. Iſtud tamen [a] eſt mihi
dubium: quia teſtator poteſt grauare hære
dem prout vult, nec videntur dici vſuræ
poſtquam teſtator ita voluit,ſed pœna hę
redis,& conſtat quòd valet relictum nomi
ne pœnæ quando præceſſit præceptum
15 poſſibile.vt.j.de his quæ pœnæ no.l.j.† Se
cundo loco gl.in ver.ſed diſtingue poſito
quòd ſint prohibitæ omni iure tam diuino
quàm canonico , quàm etiam ciuili, limi-
tat hanc prohibitionem, vt habeat locum
quādo vſuræ petuntur vt lucrum propter
retardatam ſolutionem,ſiue debitor fuerit
in mora,ſiue non,& petuntur ex eo quòd
ille vſus eſt pecunia aliena:non propter a-
liud.Si autem petuntur vt damnum emer-
gens:quia propter retardatam ſolutionem
creditor aliquid perdidit de ſuo : & ſic vt
intereſſe,tunc poſſunt peti omni iure etiā
diuino & canonico per ea quæ not.in l.ſo-
b cium qui in eo.ff.pro ſoc.& ideo maritus [b]
paſſus morā ab vxore bene poteſt licitè pe
tere vſuras vt intereſſe,quia ſuſtinuit one-
ra matrimonij.vt in c.ſalubriter.& ibi not.
per Inn.de vſur.& etiam vēditor qui rem
tradidit,& pretium non recipit , quia ca-
ruit fructibus rei ſuæ , & emptor percepit
vſque ad quantitatem fructuum.vt l. cu-
rabit.cum ibi not.infra de actio. empti. &
quod nota Barto.in l.inſulam.§. vſuras. ff.
ſoluto matrimo.Ego dico quod etiam tan
c quā lucrū poſſunt interdū peti vſurę ſi cre
ditor erat mercator:et cū pecunia ſua cōſue
uit lucrari:& poteſt probari ſaltem veriſi-
militer quod ſi eam habuiſſet, tantum fuiſ-
ſet lucratus ſecundum communem cur-
ſum mercatorum : poteſt illud lucrum per
ditum tanquam intereſſe petere per ea quę
no.in l.iij.§.fin.ff.de eo quod cer.lo. & in-
fra de ſentē.quæ pro eo.l.vnica.in fi.cū ibi
no.vbi poteſt peti intereſſe lucri ſicut dāni
16 ꝙ intelligitur mō ꝓdicto.vt ibi no.† In alia
gl.ſuꝑ ver.infamiā,vt ipſam intelligas op-
po.contra text.in fi.ꝙ hęretici nō ſint infa-
d mes,[d] nec puniantur pœna corporali : quia
delinquunt duntaxat contra Deum: & ſic
ſolùm Deum debent habere vltorem,& vi
demus in periuro.j.de iureiu.l.ij.Glo. timo
re huius videtur dicere ꝙ illa lex hodie cor
e rigatur per iſtā : & ꝙ periurus ſit infamis,[e]
& poſſit puniri corporaliter.Sed quantum
ad infamiam doc.tenent contrarium quan
do iurauit aliqd de præterito.l. Lucius. cū
ibi no.ff.de infa.Item ſecus ſi de futuro.j.de
tranſ.l.ſi quis maior.ſimiliter de pœna cor-
porali ꝙ non imponatur in iuramento deci
ſorio quod deferatur à parte: nam imputet
ſibi pars quæ illud detulit licet in alio fortè
ſecus.l.autem iſta non facit ad propoſitum
quia non eſt bona argumentatio de hęreti-
co ad periurum: quia primū delictum gra-
uius eſt:cum hæretici etiam alios inficiant:
17 ſed periurus non niſi ſeipſum.† In glo.ſeq.
quæ inci.[quia ſeparatur à communione.]
ad quam remittitur.non ex eo ꝙ infamis in
f famia facti [f] non repellitur à teſtimonio:li-
cet ſecus in infamia iuris. contrarium vide
tur tenere glo.in l.Caſſius.ff.de ſena. quod
idem infamia facti quod infamia iuris. de-
bes autem ſcire illa ꝙ infamia iuris dicitur
illa quæ inferť ab ipſa.l. ideo habet effectū
l. & infertur aliquando ipſo facto abſq; eo
ꝙ quis ſit cōdemnatus , interdum poſtquā
eſt cōdemnatus de crimine vel etiam in ali
qua actiōe famoſa.Quod dic vt in l.j.ff. de
infa.& iſta repellit à dignitate, & ab hono-
re,& ab omni publico officio,& à teſtimo-
nio vt no.in l.ij.§.miles.ff.de infa. & ab ac-
cuſando.l.infamen.ff.de pub.iudi. infamia
verò facti diciť altero de tribus modis pri-
mo infamia,id eſt infamatio quando cōtra
aliquē inſurrexit infamatio in populo qđ
aliquid turpe vel delictum commiſit : non
tamen de hoc conſtat verè vel per aliquas
veriſimiles coniecturas & iſta dicitur pro-
priè vana vox populi : quæ non eſt atten-
denda.vt in l. decurionum. infra, de pœn.
nec noceret infamato quantum ad repel-
lendum ipſum à teſtimonio,nec à dignitate,vel officio. per ea
quę no.ꝑ Bar.in l.de minore.§.tormēta.ff.de qō.circa fi. qđ etiā
Bal.ſentit hic. ſecūdo modo diciť infamia facti quæ inſurgit ex
veritate facti qñ quis verè cōmiſit delictū:nō tñ verè diffamatus
eſt adhuc,ſed in occultū: & ſic apud homines nō eſt infamis de
facto ſed apud Deū:& iſta īfamia nō cognoſciť à iure ciuili:nec
de illa poſſet opponi:ſed de iure canon.bñ cognoſciť.qđ imitať
ius diuinū:& dicitur infamia canonica.& de ipſa poſſet opponi
per modū exceptionis tam contra teſtem quam contra electum
quàm etiam cōtra accuſatorem.& ſic probetur crimē , reijcitur.
hoc tamen dic & limita:vt habetur in c.teſtimoniū.de teſti.& in
Spec.de teſt.§.j.ver.item ꝙ eſt criminoſus.Tertiò modo dicitur
infamia facti prout loquuntur de præſenti,quādo aliquis ꝓpter
aliquod crimen vel turpitudinem verè cōmiſſam eſt infamatus
penes bonos & graues:& ſic penes Deū & homines.non tñ eſt
adhuc condēnatus in actione quę infamat:vt l.ceſſat.ff.de actio
ni.& oblig.puta in condictione furtiua,vel interdicto vnde vi.
quod tamen infamat : vt l.nec is.de vi & vi arma. vel per aliquā
interlocutoriam iudicis:vt j.de infa.l.interlocutio : vel patris re-
darguentis filium:vt in l.verbum.eo.titu. & de hac loquitur.l.ij.
ff.de obſe.& per Dy.in regula infamibus : de regulis iuris circa
finem.titu.vbi omnino vide: & de iſta etiam loquitur authenti.
ſed cum teſtator.ad le.Fal.quia tales dicuntur turpes:& talis in-
famia habet duos effectus à iure duntaxat:vnus eſt quia repellit
à dignitate & honore obtento & obtinendo: vt j.de decu.l.infa-
mia.lib.x.alius eſt:quia tribuit querelam fratri contra teſtamen-
tum factum in quo talis infamis eſſet inſtitutus:vt j.de inofficio
ſo teſtamen.l.fratres.Alios effectus non reperitur habere:vt no.
in l.nullam.infrà, de his qui notantur infamia. ideo non repellit
à teſtimonio:vt in hac gloſſa quod etiam tenet Specu.in titu. de
teſte.§.j.

a ¶ Iſtud tamen. Sed quid ſi teſtator in teſtamento mandauit hæredi ꝙ caſu quo diſtulerit ſoluere dotē vxori det ſibi octuaginta an tale legatum ſeu mandatū dicatur cōtinere qd vſurarium, vide per Pe. de anch.in cōſil. ſuo.xciij.inci.verba teſt.& per Alex. de im.i cō.xxvij.col.ij. & ſe.l.iiij.Frā. Cur.

b ¶ Ideo maritus. adde de hoc & dic vt ꝑ Ale.de imo.i cō.ſuo.j.colū.j.& in conſili.lxxiiij. & in conſil.cxlvij.in princ.in v.volu.Et adde tu etiā ꝑ d. Bar.ſozi.in cōſ.clxxvj.col.ij.ver.ſecundò confirmo , & quando vſura peti poſſit tanquā intereſſe dāni emergētis, vel lucri ceſſantis ꝑ eundē Sozi.in conſil.præalle.col.iiij.& an et à quanto tempore debeatur per Caprā in conſili.cxxv.in.ij.dubio.Fran.Cur.

c ¶ Peti vſuræ. Adde in quibus caſibus de iure canonico permittitur vſura ꝑ gl.ſūmę.xiiij.q.j.ho.iti.de vſur.in.§.an aliquo caſu.Car.in cle.j.in §. ſane. in. xvj. qō.de vſur. Abb. in c.conquæſtus.in vj.col.de vſur.Bar.in l.ſi cōſtante in.§.quoties.ff.ſolu. ma.Bar.& Io.de imo.in l.diuortio.ff.ſo.ma. bar.in conſi.inci. franciſcus vxorē quondā nomine thomaſinā. & vide Ale.& alios i d.l.diuortio.et quādo petantur vt intereſſe ab eo qui ſolitus eſt negociari per eūdē Ale.in ſuo conſil.cxlj.col.j.in v.vo.& adde ꝙ vſurę de quibus in l curabit.j. de act.empti. debentur etiam de iure canon. vt per Alex.in conſ.lxix.colū.ij.in fi.in j.vol.Frā.Cur. Et adde tu ꝙ vſurę de quibus in d.l.curabit. dicuntur vſuræ rei cōpenſatiuæ,quæ debētur d iure diuino.ita d.Bar.ſozi.in ſuo cōſi.cxxxiij.colūn.j.in princ.& in colū.iiij.ver.iij.vt ibi an tūc debeātur vt intereſſe emergēs vel ceſſans et aliquid per ipſum Sozi. in ſuo conſili.clxxvj.per totum.et ibi quando eſt vendita domus,vel venditus fundus ſterilis vel res ex qua non percipiuntur fructus Et quiā quando adeſt pactum vt ratione retardatæ ſolutionis debeantur. Stra.

d ¶ Infames. Adde authen gazaros. C. de hær.c.ij.iiij.q.j.c.alieni.ij.q.iiij.& c.ſi qs & c.beatus.§.j.& c.infames,vj.quæſti.j.

e ¶ Infamis. Adde Cy.in l.ij.C.de reb.cre.c.quicunq.vj.q.j.glo.in c.querelam.de iureiu.doc.in c.teſtimonium.de teſti. Doct. in cle.j.de iureiu. Archi. in c. authoritatē.xv.quæſtione.vj.

f ¶ Infamia facti. Adde gl.in l.iij.in §.cauſæ.ff.de Carbo. edic. glo.in c. teſtimoniū.de teſti.tamē vbi agitur de ꝓbāda ingratitudine teſtis , infamis īfamia facti ipſo iure repelliť. tex. eſt ad hoc no.in c.j.in ꝟſicu. integrę opinionis.quem ad hoc no.ibi Bald.q teſtes ſint neceſſarij ad probandam ingratitudinē, i vſibus ſeu.et de infame qñ poſſit eſſe teſtis , vide plenè per Alex.de Imo.in cōſ.xj.col. ij. & ibi quid de infame īfamia facti. & in conſi. cxxviij.col.ij.verſ & iō in j. vol. & ibi quid de infame qui reperitur bonę famę. & in cōſi.xxiiij.incipi. de principali quæſito. i pe.col.ver.nō ob.qđ dicitur in ij.vo. & de infame infamia facti qñ diciť integer teſtis.vide per eundē Alex.in cōſi.clij.col.iij.verſi. ſed teſtis. in v.volu. & ibi an ſola confeſſio criminis reddat teſtē infamē infamia facti , & an ſaltem in cauſa matrimonij debeat talis in ſubſidium admitti. Franciſcus Carti.

reſti.§.j.ver.itẽ obijcitur quod eſt infamis: minor tñ fides ei ad-
hibetur tanquã turpi perſonæ: ideo non ſufficerent duo teſtes
tales:quia non ſunt omni exceptione maiores:niſi concurrerent
etiã alia indicia quæ coadiuuarent:iuxta not.in l.ij.in prin.ff. de
13 excu.tut.†an aũt hæretici ſint infames infamia iuris,et an cõtra
haſ illa infamia ipſo facto,an aũt requirat ſentẽtia glo. iſta vult
in effectu ꝙ tẽpore huius l.nõ erant infames ipſo facto infamia
iuris,ſed facti:ſequuta verò ſic.nam etiam iure hodierno etiam
ante ſententiã ſunt infames infamia iuris, & hæc eſt ſentẽtia gl.

2 *Iudex quando uidet homines uenire ad occupandum aliquam poſſeſſionem cum ar-mis,uel aliquos rixantes, debet illis obuiare.*
3 *Reſcriptum impetratum de facto quando non ualeat,etiã ſi contineat clauſulam non obſtante aliqua lege in contrarium diſponente.*
4 *Spiritus ſanctus unde procedat.*
5 *Hæretici debent furore populi de ciuitate repelli,ita & leproſi.*
Mulierem inhoneſtam uenientem ad habitandum in aliqua uicinia poſſunt alij uicini expellere.
6 *Eccleſia ſi habet aliquod fortilitium nõ poſſunt laici in fortilitio armare & imponere gentes armorum pro tuitione ipſorum cõtra uoluntatẽ clericorũ ad quos pertinet.*

LEX II.

1 NVllus hæreticis. Not. j. in hac l. † ꝙ con-
gregationes ſuſpectæ de-
bent prohiberi & quod debet obuiari malis futuris
antequã eueniant. Vnde facit in argu.ſecundũ Bal.ꝙ
2 quando†iudex videt homines venire ad occupandum aliquã
poſſeſſionem cũ armis,ꝙ debet illis obuiare.& ita not. Inn.in c.
in præſentia de proba.& probatur in l.fi.ff.de offi.procu.cæſ.Et
ſic not. contra iudices qui vident aliquos rixantes non obuiant
3 ſecundũ eum de quo per Cy.in l.ſeruus.j.de noxa.†Item no.ca-
ſum in quo prohibetur impetrans reſcriptum.Et glo. etiam po-
nit plures alios,& iſtud importat, quia reſcriptum fuit impetra-
tum de facto.Et ſi cõtinet clauſulam nõ obſtante aliqua l. in cõ-
trarium diſponente nõ valet:nec debet ſeruari niſi remanet etiã
iuſsio.ita no.Cy.notabiliter declarãdo hanc l.in l.fi.j.ſi cõtra ius
vel vtil.pu.non ſic in diſpoſitione teſtatoris habẽte clauſulã de-
rogatoriam vt in l.ſi quis in prin.teſtamẽti.de leg. iij. Idem eſſet
in l.aliquid prohibente vel vetante, non tamen reſcriptum im-
petrari.quia bene illa tollitur per reſcriptum habens clauſulam
derogatoriam non obſtante in contrarium:& ita loquitur gl. in
4 aut.quibus mod.na.effi.ſui.§.fi.†Item no.ꝙ Imperator dicit ſpi-
ritum ſanctum procedere à patre ſolo gl.dicit quòd iſta eſt opi.
græcorum:ſed latini tenent ꝙ etiam à filio:ſed etiam quidã græ
ci ſancti patres idem tenuerunt,ſcilicet Io.Chriſoſto.Gul. atha.
aut.epheſini concilij,& in tota grego. & imperator Conſtanti-
nus in concilio Lugdunẽſi tempore Gregorij x. mandauit ſuis
legatis vt noſtrum cantarent ſymbolum.ita no.glo. in c.j.co. tit.
ſuper verb.græcorum.& tamen poſtea ad errorem ſuũ ſolitum
redierunt:vnde parum eſt nunc de ipſis conſiderandum in con
5 cilio Baſilienſi,quia dicunt ſe velle vniri cũ eccleſia latina.† VI
timò dicit Gul.de anno.per iſtum tex.in fi.dum dicit quòd hæ-
retici furore populi debẽt de ciuitate expelli: quia alios inficiũt.
Sed ſi aliqua inhoneſta mulier veniat ad habitãdum in vicinia,
a poſſunt alij vicini [a] illam expellere.facit in aut. de leno. circa fi.
et ſimiliter quod leproſi poſſunt expelli de ciuitate.Item dũ tex.
in fi.dicit quòd eccleſia dicitur reſtitui epiſcopis,quia ad eos &
6 alios electos pertinet inducitur per Cy.poſt Pet.† quòd ſi eccle
ſia habebat aliquod fortilitium non poſſunt laici in fortilitio ca
b pere & armare,& imponere gentes armorũ [b] pro tuitione ipſo-
rum contra voluntatem clericorũ ad quos pertinet.determinat
tamẽ contrariũ:quia nõ diſplicet deo ꝙ fiat in rebus eccleſiaſti-
cis id quod pertinet ad ſalutẽ multorũ: & ſine quo ſalus haberi
non poſsit veriſimiliter vt l.prouinciarum.j.de ferijs.& eo. mo-
do vnus dñs & vna cõmunitas pro ſua ſalute poſſent de facto
occupare terram,videtur caſus in c.Piſanis.de reſti.ſpol.

1 *Prædicatores non debent mouere dubia ardua in theologia quæ neſciunt ſoluere, uel etiam ſi ueritatem ſcire non expediat pro neceſsitate ſalutis.*
3 *Qui diſputant quæſtiones deciſas per alios ſolennes doctores, & quorum deciſiones communiter tenentur,faciunt eis iniuriam.*
Conuocare concilium generale hodie pertinet ad Papam ſed olim ad Imperatorem.
4 *Quando grauius ſit delictum quod publicè committitur quàm quod occultè.*
5 *In pœna corporali plus puniuntur uiles perſonæ & acrius quàm in dignitate conſtituti: ſecus in pœna pecuniaria.*
6 *A ſententia concilij generalis non eſt licitum appellare: ſicut nec à ſententia principis uel ſenatus:ſed licet ſupplicare.*

LEX III

1 NEmo. †No.in prin.dum cle-
ricum pręponit militi,
ꝙ maior eſt dignitas cuiuslibet
clerici etiã in minoribus conſtitu
2 ti,quã ſit dignitas militaris.†Not.ibi, [forti
ter.] cõtra illos ꝑdicatores imperitos q mo
uent interdum dubia ardua in theologia,
quæ neſciunt ſoluere:nec etiã veritatẽ ſcire
expedit ꝑ neceſsitate ſalutis: quia inducũt
populos in errorẽ: quod prohibetur,ſicut
diſputare de fide publicè propter hanc cau
3 ſam ibi tumultus & perfidiæ.† Item not.ar.
in ver.[nam & iniuriam.]cõtra eos qui diſ
putãt.q.ꝑ alios ſolennes doc.quorum deci
ſiones cõmuniter tenent:qa faciunt eis in-
iuriã reuocãdo in dubiũ deciſa. Itẽ not.ibi:
[per noſtra præcepta.] ꝙ ad Imperatorem
pertinet conuocare cõciliũ generale:et hoc
illo tempore qñ ſummi pontifices non ha-
bebant poteſtatem temporalẽ: hodie verò
pertinet ad Papã nec ꝑter eius authoritatẽ
licet congregari, nec vocatur concilium, b
ſed conciliabulum, vt habetur xj. q.ij. per
4 totum.†Item allegatur iſta l. ꝙ grauius eſt
delictũ qđ publicè cõmittit quã quod oc-
cultè.Sed in contrariũ facit,quia maleficia
quæ contrahũtur de nocte grauius puniũ-
tur.l.j.& ij.& ibi not.ff.de fur.Bal.breuiter
qñ eſt aliquod de genere permiſſorũ, ſi fiat
occultè, magis præſumitur contra facien-
tem quod faciat impedimentũ ſubeſſe,quã c
contra publicè faciẽtem,vt l.fi. de rit. nup.
Sed ſi eſt de genere prohibitorũ, ſi maius
reſultat inconueniens quod fiat publicè,
magis punitur:ſecus ſi maius reſultet ſi fiat
5 occultè.Ita loquit contra.†allegatur etiam
ꝙ plus puniuntur viles perſonæ & acrius
quã in dignitate conſtitutæ: & hoc quo ad
pœnam corporalem:ſed quo ad pecuniariam econuerſo. vt in l.
6 in ſeruorũ.ff.de pœnis de quo vide hic per Cyn. †Eſt etiam hic
c vna gl.quæ inci.[ideſt quod in dubiũ.]à ſententia concilij [c] ge-
neralis non eſt licitum appellare,ſicut nec à ſentẽtia principis,
vel ſenatus:ſed licet ſupplicare.

a ¶ Alij vicini. Adde Cep.in tracta.de ſer. ruſti.prædio.q.vj.& Nico.de neap.in aut. de leno.in §.fi.& ad de ꝙ idẽ in ſocio, vel ſcholari de ſocietate vel collegio ar.notatorum maximè per Lud.ro. in l.j.ff.ſolu. mat.& quod no.in l. ſi conuenerit. ff. pro ſocio et gl.in l.nõ aliter.ff. de vſu.& eorũ quæ ponit Spe.in tit. de iudi.§. & generalia.v̄.& no.Ange.de but.in proœ.decre.et Pe.de peru.in trac.de duobus fratribus in xj. parte.q.xxiiij. & de leproſis vide q̃ dicit Bal.in c.intelleximus de iudi. & in c. ſignificauit.de reſcri. & q̃ latiſsimè circa prædicta põit Barb. in c. Rodulphus. de reſcri.Fran.Cur.

b ¶ Gentes armorũ.ad de Hoſt.in ſum.ti.de immu.eccle. in §. inquãtũ ver. Itẽ & incaſtellari non debet. Arch.i c.ſanctorũ.x. q.j.Anto.de bu. in c. cũ eccleſia.de immu. eccl.Ant. de bu.cõſi. lxxxij.incipiẽ. ſuper quo con.

c ¶ Conſilij. An ſicut à ſentẽtia ſenatus qs non poterit appellare, ita hodie à ſententia ſenatoris vide ꝑ d.Bar. ſoci.in ſuo cõſil.cxcv.col. verſi.ex quibus videt inſeri. Stra.

De ſacroſanctis eccleſijs Rubrica.

2 *Stylus quid ſit,& in quo differat à conſuetudine.*
Inhabiles ad teſtandum an poſsint teſtari pro eccleſijs uel eccleſiaſtico collegio,& quid ſi interueniat defectus proueniens à iure naturali,uel gentium.
3 *Relictum factum eccleſiæ ſi non dicitur cui debetur eccleſiæ parochiali.*
4 *Si non relinquitur eccleſiæ ſed eccleſiaſticis perſonis, an acquiratur eccleſiæ, tanquam eius contemplatione relictum ſit.*
5 *Relictum an poſsit fieri ſingularibus perſonis de collegio.*
6 *Omne relictum ad cauſam piam dicitur pro anima: etiam ſi relinquatur conſanguineo dummodo ſit pauper,ſecus ſi diues.*
Inſtitutio facta nutu ad piam cauſam ualet.
7 *Solennitates ſtatutorum non ſunt neceſſariò ſeruandæ in relictis ad piam cauſam.*
Damnatus ad mortem an poſsit relinquere ad piam cauſam.remiſsiuè.

LEX I.

1 HAbeat vnuſquiſque.† Collegia
eccleſiaſti-
ca ſunt appellata licita,& põt eis in teſtamẽto re
linqui.Et valet relictum ſi aliquis defectus non
ſubeſt.h.d.ſecũdũ gl.intellectum.& fuit j.l. facta
per Conſtan.poſt baptiſma receptum per eum fauorẽ fidei chri
ſtianæ:quoniam ante ipſum non licebat chriſtianis ſe congrega
re,& congregationes eorum erant illicitæ: ideo non valebat le-
gatum eis relictum.l.collegium.j.de hære.inſti.Iſta autem l.hoc
ſolum facit quod permittit tales congregationes fieri: & tali col
legio eccleſijs relinqui tam fauore collegij quàm relinquentis:
vt habeat effectum ſua voluntas.In text. ibi:[non ſint eius caſſa
2 iudicia.]ſubaudi ſicut erãt caſſa añ imperato.Cõſtã.†In tex.ibi: